

70

NÍZKOEMISNÍ ZÓNY

dopady opatření na:

emise

Popis opatření:

Nízkoemisní zóny jsou definované oblasti měst, kam mohou vjíždět pouze automobily splňující určité emisní normy. Jedná se mnohdy o schémata pokrývající pouze nákladní automobily různé velikosti a další specializované vozy, jako jsou např. karavany. Jiná schémata pokrývají také osobní automobily. Automobily, které jsou do schématu nízkoemisní zóny zahrnuty, musí být obvykle viditelně označeny barevnou plaketou garantující splnění norem. Nízkoemisní zóny tak cílí na snížení emisí z automobilů, snížení dopravních proudů a zároveň na rychlejší obnovu vozového parku, než k jaké by docházelo bez zavedení zóny. Emisní požadavky u nízkoemisních zón lze i postupně zpřísnovat s tím, jak se mění dostupný vozový park (Holman a kol., 2015). Podmínky pro vjezd do nízkoemisní zóny lze v České republice zpřísnit i krátkodobě, a to při smogových situacích (MŽP, 2018).

O zavádění nízkoemisních zón lze nyní ve městech intenzivněji uvažovat jak díky rychlému nástupu nízkoemisních automobilů, které postupně nahrazují starší vozidla, tak i díky možnostem efektivního sdílení automobilů. Díky sdílení automobilů pomocí carsharingových služeb odpadá argument proti nízkoemisním zónám spočívající v jejich nežádoucích sociálních dopadech, tedy negativních dopadech na osoby, které si nemohou dovézt nový automobil splňující moderní emisní požadavky a svůj vysoce znečišťující automobil využívají pouze zřídka. Carsharing se stává široce dostupnou a levnou alternativou vlastnictví vozu pro kohokoli a umožňuje tak v případě potřeby vjezd automobilem do nízkoemisní zóny všem. Jinou alternativou umožňující vjezd vlastníkům starších vozidel, kterou některá schémata využívají, je placený vjezd do zóny uživateli vysoce znečišťujících aut.

Investor / provozovatel:

Veřejný sektor

Geografická či jiná specifika:

Větší města

Inovační aspekty – kontext SMART City:

- * Podpora zavádění moderních šetrných technologií v rámci vozového parku
- * Úzká provázanost s carsharingovými službami

Ekonomické aspekty:

Nízkonákladové

Středně finančně nákladné

Hlavní dopady opatření:

Toto opatření je prováděno především s cílem snížit emise znečišťujících látek z automobilové dopravy.

	Dopady na modal split	Krátkodobě lze očekávat redukci využívání typů automobilů, které jsou nízkoemisní zónou regulovány.
	Dopady na životní prostředí	Nízkoemisní zóny často snižují znečištění ovzduší v rámci regulované oblasti, pokud se vztahují nejen k nákladním, ale i osobním vozidlům. Jedná se obvykle o efekt v řádu několika procent snížení imisní koncentrace určitých znečišťujících látek (Holman a kol., 2015). Např. Mudway a kol. (2019) uvádějí efekt zón na snížení imisní koncentrace oxidů dusíku, nikoli však ve sledovaném období, na PM2.5 (opotřebení pneumatik a brzd má výraznější podíl na emisích částic PM než výfukové zplodiny). Dopady nízkoemisních zón se také liší podle jejich konkrétních požadavků na splnění norem Euro u automobilů. Při zavádění nízkoemisních zón je proto nutné dbát na relativní rozdíly mezi jednotlivými emisními normami Euro – např. emisní normy pro autobusy nedoznaly zásadnějších změn mezi emisní normou Euro 1 a Euro 6 (Holman a kol., 2015).
	Dopady na dopravní nehody	Nezjištěno.
	Dopady na zdraví	Snížení znečištění ovzduší má přímý vliv na zlepšení zdraví, např. je spojováno se zvýšením kapacity plic u dětí (Mudway a kol., 2019).
	Sociální a ekonomické dopady	Jedná se o stimul automobilového průmyslu. V oblastech bez možnosti využívat služeb sdílení vozidel může mít opatření negativní sociální dopady, pokud schéma neumožňuje vjezd starších vozidel alespoň za poplatek.
	Dopady na dopravní zátěž, kongesce, dopravní proudy atd.	Krátkodobě lze očekávat snížení dopravních výkonů automobilů, kterých se týkají pravidla nízkoemisních zón. Výměnou vozového parku dojde k opětovnému nárůstu dopravních výkonů.

Vztah k dalším dopravním opatřením:

Vhodné doplnit o opatření typu podpory sdílení automobilů (carsharing), zpoplatnění kongescí a obecně opatření zvyšující podíl aktivních druhů dopravy a kvalitu veřejné dopravy.

Zkušenosti a doporučení z praxe měst:

V současné době k zavedení nízkoemisní zóny přistoupilo již cca 210 evropských měst, především italských a německých. Svou nízkoemisní zónu má Londýn, Brusel, Amsterdam, Göteborg, Paříž a další města (Poulhes a Proulhac, 2021).

Ze zahraničních zkušeností vyplývá, že nízkoemisní zóny zřizují obvykle nejprve větší města. V zemích, kde jsou nízkoemisní zóny již rozšířené a vlastníci automobilů jsou na vybavení automobilu univerzálně platnou plaketou již zvyklí, však k jejich zavádění přistupují i menší obce. Např. v Německu existuje již 56 nízkoemisních zón (Umweltzone). Často se jedná o relativně malá města, která často s většími městy tvoří ve větší aglomeraci jednu velkou nízkoemisní zónu (UB, 2021).

Značka pro německé Umweltzone

Praxe ukázala, že pokud chceme dosáhnout snížení znečištění ovzduší, je potřeba zavádět nízkoemisní zóny na rozsáhlejší území. Pouze lokální omezení znečišťujících vozidel není z důvodu přesunu znečištění z jiných částí města a jejich rozptýlu dostatečné. Takové opatření se na snížení místních koncentrací znečišťujících látek neprojevuje. Velmi malou nízkoemisní zónu čítající 8,2 km² má Milán, tato zóna žádný efekt nepřinesla (Holman a kol., 2015).

Situace v ČR:

V České republice umožňuje zavedení nízkoemisní zóny zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Ministerstvo životního prostředí k zavádění nízkoemisních zón vydalo metodický pokyn, který obce celým procesem vzniku nízkoemisní zóny provází (MŽP, 2018). Přesto však dosud žádná nízkoemisní zóna nevznikla.

Praha je městem, jež o zřízení nízkoemisní zóny v centru města vážně uvažuje již od roku 2013. Již nyní její úřad reguluje nákladní dopravu a na výjimku povoluje vjezd do centra města nákladním automobilům a autobusům nad 6 t a 3,5 t. Výjimku podmiňuje splněním emisní normy Euro 4. Nově s platností od července 2022 rada města schválila zpřísnění tohoto požadavku na emisní normu Euro 6 (MHMP, 2021).¹

¹ http://portalzp.praha.eu/jnp/cz/ovzdusi/koncepcni_dokumenty/PZKO_2016/Program_zleps_kvality_ovzdusi_aglomPraha_2016.xhtml ; https://www.praha.eu/jnp/cz/potrebuji_resit/zivotni_situace/doprava/zona_zakazu_vjezdu_nakladnich_automobilu.html

Příklady dobré praxe:

Postupné zavádění nízkoemisní zóny v Londýně

Londýn má největší nízkoemisní zónu Evropy zahrnující oblast 1 500 km², kterou město zavádělo dílčími kroky (Holman a kol., 2015). První fáze započatá v r. 2008 regulovala vjezd nejprve pouze nejtěžším nákladním automobilům nad 12 t, půl roku poté regulace zahrnula vozy nad 3,5 t. Od roku 2012 byla do regulace začleněna také lehká užitková vozidla, která musela pro vjezd do zóny splňovat alespoň emisní normu Euro 3. Následně Londýn zavedl v užším centru kopírujícím oblast mýtného ještě přísnější zónu, kterou nazval ultra-nízkoemisní zónou. Tato zóna je od října 2021 rozšířena na širokou oblast Londýna a vznáší požadavky také na osobní automobily. Benzinové osobní automobily nyní musí pro vjezd do zóny splňovat emisní normu Euro 4, dieselové normu Euro 6. Alternativně mohou vlastníci více znečišťujících vozidel zaplatit poplatek 12,5 libry za pohyb po zóně osobním automobilem, poplatek pro znečišťující nákladní automobily je výrazně vyšší (TFL, 2021).

Značka pro ultra nízkoemisní zónu v Londýně

Londýn se snaží na svém webu podpořit cestující k využívání alternativ pro pohyb po městě. Těm, kteří vlastní vysoce znečišťující automobil, předkládá následující výčet řešení (TFL, 2021):

- Jděte pěšky, jeďte na kole nebo hromadnou dopravou →
- Využijte nabídku zlevněného jízdného mimo dopravní špičku →
- Staňte se členem klubu lidí sdílejících auta →
- Jezděte elektrickými vozy →
- Vyměňte své auto za auto z druhé ruky, které emisní normy splňuje →
- Zaplaťte poplatek za vjezd znečišťujícím vozem

Zajímavé internetové odkazy:

Nízkoemisní zóna v Londýně: <https://tfl.gov.uk/modes/driving/ultra-low-emission-zone>

Přehled evropských nízkoemisních zón a jejich pravidel najdete na webové stránce: <https://www.green-zones.eu/de/>.

Použitá literatura:

HOLMAN, C.; HARRISON, R.; QUEROL, X. (2015). Review of the efficacy of low emission zones to improve urban air quality in European cities. *Atmospheric Environment*, 2015, 111: 161–169.

MHMP (2021). *Centrum Prahy bude od července roku 2022 zcela bez neekologických nákladních aut*. Magistrát hlavního města Prahy. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/centrum_prahy_bude_od_cervence_roku_2022.html. [Webová stránka. Navštíveno: 9. 9. 2021.]

MUDWAY, Ian S., a kol. (2019). Impact of London's low emission zone on air quality and children's respiratory health: a sequential annual cross-sectional study. *The Lancet Public Health*, 2019, 4.1: e28-e40.

MŽP (2018). Metodický pokyn odboru ochrany ovzduší k vyhlášení nízkoemisních zón a o stanovení podmínek vydávání emisních plaket podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění. *Věstník MŽP*, 2018, částka 5, Ministerstvo životního prostředí.

POULHÈS, A.; PROULHAC, L.. (2021). The Paris Region low emission zone, a benefit shared with residents outside the zone. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 2021, 98: 102977.

UB (2021). Umweltzonen in Deutschland, Umwelt Bundesamt, Dostupné z: <https://www.umweltbundesamt.de/themen/luft/luftschadstoffe/feinstaub/umweltzonen-in-deutschland#1-wie-ist-der-aktuelle-stand-der-umweltzonen>. [Navštíveno: 9. 9. 2021.]

TFL (2021). Ultra Low Emission Zone. Transport for London. Dostupné z: <https://tfl.gov.uk/modes/driving/ultra-low-emission-zone>. [Navštíveno: 9. 9. 2021.]